

סיקור תקשורתי הנוגע לילדים ונוער חטופים לאחר שחרורם או חילוצם המיוחל מעזה: המלצות וקווים מנחים לגופי תקשורת ומדיה

מסמך זה מבקש להנחות גופי תקשורת ומדיה במצב המיוחל בו ילדים ובני נוער, אשר נחטפו לעזה ב-7 לאוקטובר 2023, ישוחררו על ידי ארגוני הטרור המחזיקים בהם, או יחולצו בידי כוחות הביטחון. בפתח הדברים, יצוין כי אנו מכירים באינטרס הציבורי בפרסום מידע אמין ועדכני על אודות הילדים החטופים בעזה ומצבם, לרבות לאחר שחרורם או חילוצם, וכי יש בפרסום מידע כאמור ערך הסברתי ומשפטי רב בישראל, ומחוצה לה. **עם זאת, סיקור תקשורתי הנוגע לילדים ונוער חטופים, שבתקווה, ישוחררו או יחולצו מעזה הינו מורכב ורגיש ביותר, ועלול לגרום לפגיעה קשה וארוכת-טווח, ביכולתם להשתקם פיזית ונפשית, בפרטיותם ובכבודם. לכן, על גופי תקשורת ומדיה להימנע מכל פרסום שעלול להביא לטראומה נוספת לילד. ולמשפחתו, ולהעמיד את טובתם של ילדים אלה על פני כל שיקול אחר.** לצורך כך, ועל בסיס ניסיון מקצועי, ישראלי ובינלאומי, גובשו ההמלצות והקווים המנחים להלן. תודה מיוחדת לד"ר יהונתן פיאמנטה על ליווי המקצועי של פרויקט גיבוש המלצות זה.

א. ההשפעות של פרסום תקשורתי על ילדים ונוער במצבי טראומה

- הנחות המוצא הן כי ילדים ובני נוער שנחטפו היו עדים למראות קשים ביותר, לרבות פגיעה אכזרית בבני משפחתם וחבריהם בעת המתקפה. רובם חוו אובדן של בני משפחה קרובים, וחלקם יתומים מאב ומאם. כמו כן, ברוב המקרים, ילדים ובני נוער אלה גם אינם יכולים לשוב לביתם, וחפציהם האישיים (בהם צעצועים, בגדים, תמונות) נהרסו או הושחתו.
- הילדים ובני נוער שנחטפו מוחזקים שבועות ארוכים על ידי ארגוני טרור. מכלול החוויות הטראומטיות שחוו במהלך חטיפתם ותקופתם החזקתם אינם ידועים בשלב זה, ועשויים לכלול התעללות פיזית, נפשית, ומינית, בידוד חברתי, ומניעת צרכים בסיסיים (אוכל ושתייה, טיפול רפואי, שינה, ועוד).
- נוכח הטראומה הקשה, ילדים ובני נוער אלה יזדקקו, בייחוד בתקופה לאחר שחרורם, למעטפת משפחתית-קהילתית ומקצועית חזקה שתגונן עליהם מפני הסביבה החיצונית והחשיפה לתקשורת, באופן שמאפשר התמקדות בטיפול הרפואי והנפשי הדרוש להם, ובחזרה לשגרה המשפחתית ככל הניתן.
- פרסום ברבים של מידע, ובתוך כך תמונות, קטעי וידאו או קטעי אודיו, על ילדים ובני נוער שנחטפו לעזה ושוחררו או חולצו, או קיום ראיונות עמם, עלולים להחמיר את הטראומה שלהם, ולפגוע קשות ביכולתם להשתקם פיזית ונפשית, הן בטווח המיידי והן בטווח הארוך. בהקשר זה יצוין כי קיים סיכוי כי בעת שהיו מוחזקים בעזה, חלק מהילדים ובני נוער צולמו והוסרטו על ידי הגורמים שהחזיקו בהם לצרכי תעמולה ו/או כחלק מההתעללות שחוו. לכן, יתכן והם יחוו רגישות מוגברת לנוכחות של מצלמות וציוד צילום או הסרטה לאחר שחרורם או חילוצם.
- ישנן שאלות או התייחסויות שעלולות להיתפס אצל הילד.ה או הנערה. כפוגעניות, חודרניות, ומביישות, באופן שמחריף את הטראומה הקיימת. בנוסף, תמונות, וקטעי וידאו או אודיו המציגים את הילד.ה או הנערה. עם שחרורו או חילוץ, או בתקופה המיידית לאחריה, עשויים 'להיצרב' בתודעה הציבורית שנים קדימה, ובכך 'לרדוף' אותם בהמשך חייהם, באופן שיקשה עליהם להשתקם ולשוב לשגרת חייהם.
- סערת הרגשות שחווים הילד.ה ומשפחתו, בייחוד בתקופה המיידית לאחר השחרור או החילוץ, הופכת אותם לפגיעים במיוחד להשפעה בלתי הוגנת, ואף לניצול, לצרכי תקשורת. במצב זה, קיים עבורם קושי מובנה להבין את ההשלכות האפשריות של החשיפה התקשורתית, או להסכים לה.
- על גופי התקשורת והמדיה אחריות להבהיר מצב דברים זה לציבור הרחב, ולפרט את השיקולים שעומדים מאחורי החלטתם שלא לחשוף מידע כאמור על ילדים ובני נוער שנחטפו לאחר שחרורם או חילוצם המיוחל. זאת, על מנת להעלות מודעות ציבורית לרגישות הנושא, וכדי להבטיח כי פרטיותם של ילדים ובני נוער אלה תכובד.

ב. היבטים מרכזיים הנוגעים לסיקור עניינים של ילדים ונוער ששחררו או חולצו מעזה

ב.1. הבטחת פרסום מכבד ורגיש לילד, למשפחתו, ולציבור הרחב

- חשוב להימנע משימוש בשפה גרפית לתיאור החוויות של הילד. שנחטף. ככל שיש צורך בדיווח על אירועים, חוויות, או תנאי ההחזקה של ילדים ובני ובנות נוער בעזה, יש לעשות כן מבלי לקשר אותם לילד. הספציפי.
- חשוב להימנע מפרסום תמונות, קטעי וידאו או אודיו, בעלי תוכן גרפי, או המשקפים מצבי התעללות ומצוקה של הילד. שנחטף. ככל שיש צורך בדיווח כאמור, יש להימנע, ככל שניתן, מזיהוי הילד. הספציפי.
- חשוב להימנע מכל התבטאות המרמזת כי הילד, או מי מבין משפחתו, אחראי או אשם בחטיפתו, בתנאי החזקתו, באופן שחרורו או חילוץו, או בהתנהגותו וקשייו לאחר שחרורו.
- חשוב לכלול אזהרה ('אזהרת טריגר') לפני פרסום תכנים קשים לקריאה, צפייה או שמיעה הנוגעים לילדים ולבני ובנות הנוער שנחטפו. יש להימנע מפרסום תכנים כאמור בשעות שילדים ובני ובנות נוער נוהגים לצפות, או בתוכניות או באפיקי תקשורת המיועדים להם.

ב.2. הבטחת פרטיות הילד והמשפחה

- חשוב להימנע, ככל הניתן, מפרסום תכנים הנוגעים לאירועים, ולתנאי ההחזקה של ילדים ונוער חטופים באופן שמזהה אותם או את משפחתם (למשל, ציון שמם, צילום דמותם, בגדיהם או פרט מזהה אחר).

ב.3. קיום ראיונות עם ילדים חטופים

- חשוב להימנע מכל ניסיון לראיין לתקשורת ילדים ונוער שנחטפו, בתקופה המיידית או הקצרה לאחר שחרורם או חילוץם.
- עצם החשיפה והשיח על החוויה הקשה עלולים לגרום לסבל, כאב ואף לטראומה נוספת. כמו כן, ילדים ובני ובנות נוער שנחטפו עשויים לחוות 'אשמת ניצולים' (למשל, על שלא הצליחו להציל אחרים, או שהם שוחררו או חולצו בעוד משפחתם או חבריהם עדין מוחזקים), ודרושה להם שהות לעבד את הדברים. בנוסף, בשל הטראומה, ילדים ונוער יתקשו לספר באופן קוהרנטי את שארע להם, ויתכן וילדים צעירים עברו מניפולציות בידי המחזיקים בהם, באופן שמשפיע על זיכרונם. לפיכך, חשוב להבטיח כי ילדים ובני ובנות הנוער שנחטפו יקבלו סיוע רגשי מקצועי, וכי תינתן להם שהות לעבד את החוויה בליווי גורמי מקצוע ובני משפחתם הקרובים. קיום ראיונות תקשורתיים בתקופה זו עלול לגרום להם לנזק, ולהוביל לקביעת נרטיב שאינו מעובד דיו.¹
- בחלוף זמן סביר לאחר השחרור או החילוץ, ולאחר שהילד. ומשפחתו קיבלו מענים רגשיים מגורמי מקצוע, והיועצו עמם בנושא, ניתן לבחון אפשרות לקיום ראיונות. ככלל, יש לדעתנו להימנע מקיום ראיונות עם ילדים צעירים. ראיונות עם בני ובנות נוער שנחטפו חשוב שייערכו רק לאחר קבלת הסכמה בכתב של הנער. ושל הוריו. על ראיון כאמור להתקיים בסביבה מוגנת, בהתאם לנהלים אתיים ייעודיים שייקבעו.

ב.4. מתן תמיכה וסיוע לציבור הרחב

- בדיווח על שחרור או חילוץ ילד. או נער. שנחטף מוצע לכלול פרטים שעשויים להפיג את החשש והדאגה בציבור, ככל שפרטים אלה זמינים ומאומתים (למשל, כי הילד. או הנער. נפגש עם משפחתו).
- במסגרת דיווח על ילדים או בני ובנות נוער שנחטפו, מוצע לכלול הפניות למענים לתמיכה וסיוע רגשי לציבור, ובפרט לילדים ולנוער (למשל, מוקדי סיוע מטעם רשויות ממשל, חברה אזרחית, או גורמי מקצוע).

¹ בהקשר זה, יש להבחין בין ראיונות תקשורתיים לבין תשאולים שנועדו לצרכים ביטחוניים או משפטיים. ככלל, תשאולים נערכים על ידי גורם מקצועי שהוכשר לשיח עם ילדים במצבי טראומה (למשל, חוקרי ילדים ונוער), הם נועדו למטרות מקצועיות מובחנות, וההליך וממצאיו אינם חושפים ברבים את הילד. או הנער. מכל מקום, ברור כי, ככל הניתן, יש להימנע מעריכת תשאול בתקופה המיידית או הקצרה לאחר השחרור או החילוץ, ולקיימו בהתאם לפרוטוקול ייעודי וסודר.